

Gdańsk, 23.11.2010 r.

OPINIA W SPRAWIE TZW. KODEKSU ETYKI NAUCZYCIELI

W związku e-mailem w sprawie kodeksu etyki nauczycieli uprzejmie informuję, że w obecnym systemie prawnym brak jest jakichkolwiek podstaw do wprowadzania takiego kodeksu w szkołach i placówkach oświatowych.

Zasady etyki zawodowej wprowadzane są dla tzw. wolnych zawodów, jak: lekarze, adwokaci, sędziowie, zrzeszonych w samorządach zawodowych, nazywanych niekiedy korporacjami, którzy w kwestiach sposobu wykonywania zawodu nie podlegają ingerencji pracodawcy lub wykonują zawód na własny rachunek. W takich sytuacjach mamy nieodłącznie do czynienia także z wewnętrzną odpowiedzialnością w ramach korporacji za niezgodne z ustalonymi zasadami wykonywanie zawodu lub naruszenie zasad etyki zawodowej, np. w postaci zawieszenia lub utraty prawa do wykonywania zawodu.

Zawód nauczyciela nie należy do wolnych zawodów, a nauczyciele nie są zrzeszeni w samorządach zawodowych. Ich sposób wykonywania pracy i zasady etyki zawodowej chociaż w sposób bardzo ogólny, a także zasady odpowiedzialności zawodowej, są określone w ustawie – Karta Nauczyciela. I tak: podstawowe obowiązki nauczyciela zostały określone w art. 6 Karty Nauczyciela. Chociaż mają one charakter bardzo ogólny stanowią podstawę do oceny wykonywania pracy nauczyciela, a ich naruszenie może stanowić podstawę do odpowiedzialności dyscyplinarnej, czyli zawodowej nauczycieli.

W myśl art. 6a Karty Nauczyciela praca nauczyciela, w tym sposób jej wykonywania, podlega ocenie bądź na jego wniosek, bądź na wniosek innych organów.

Art. 26 ust. 1 pkt 1 Karty Nauczyciela przewiduje wygaśnięcie stosunku pracy w razie zastosowania określonych tam sankcji w postępowaniu dyscyplinarnym, właściwym tylko dla nauczycieli.

W myśl art. 63 Karty Nauczyciela nauczyciele korzystają z ochrony przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych na zasadach określonych w kodeksie karnym. Z ochrony takiej nie korzystają osoby wykonujące wolne zawody.

Wreszcie zasady odpowiedzialności zawodowej, czyli dyscyplinarnej zostały unormowane w rozdziale 10 Karty Nauczyciela, niezależnie od odpowiedzialności pracowniczej, o której mowa w art. 108 Kodeksu pracy.

W myśl art. 76 Karty Nauczyciela za uchybienia godności zawodowej nauczyciela lub obowiązkom określonym w art. 6, w tym za naruszenie etyki zawodowej, przewidziane są kary dyscyplinarne, poczynając od nagany z ostrzeżeniem, a kończąc na wydaleniu z zawodu nauczycielskiego.

Kary dyscyplinarne wymierza komisja dyscyplinarna, działająca przy wojewodzie. W tej sytuacji, przy obecnym stanie prawnym brak jest miejsca na wprowadzenie kodeksu etyki nauczyciela, który to kodeks musiałby zawierać również zasady odpowiedzialności zawodowej za naruszenie jego postanowień, a także wyznaczać organ do egzekwowania tej odpowiedzialności. Z tych przyczyn wprowadzenie kodeksu etyki zawodowej wymagałoby zasadniczej przebudowy w drodze ustawowej statusu zawodowego nauczyciela, co nie nastąpiło.

W związku z powyższym wprowadzenie kodeksu etyki nauczyciela w szkołach i placówkach obecnie nie może mieć miejsca, a tam, gdzie próbuje się go wprowadzić lub go wprowadzono, nie ma on żadnej mocy prawnej; również z powodu braku delegacji prawnej do wprowadzania takich regulacji.

mec. Bogumił Soczyński